UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bartolvs In Primam Digesti Novi

Bartolus

Lvgdvni, M.D.LXVII.

Precario.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96158

Visual Library

1 ☞ Intereſſe contra doloſum per iuramentum pꝛobatur.
2 Iudex ex officio ſuo poteſt eſtimare intereſſe, licet actoꝛ nō pꝛo
bet, ⁊ pars nolit iurare.

a
1 §. In hoc interdicto. [a] Not. † ꝙ intereſſe pꝛobatur per iura-
mentum: quod intelligit glo. ⁊ doc. eſſe verum ꝯ doloſuȝ: ſecus
ꝯ alios, vt hic, ⁊ in l. in actionib. de in lit. iuran. ⁊ no. per gl. in l.
2 j. C. de ſen. que ꝓ eo qđ intereſt. Scđo no. † ꝙ ſi actoꝛ non ꝓba-
uit aliud intereſſe, tñ iudex ex officio ſuo poterit eſtimare ipſuȝ
b lȝ pars nolit iurare. [b] ⁊ hoc etiam dñt doc. in d. l. j. C. de ſen. q̄ ꝓ
eo qđ intereſt. Cōtra iſtum §. opp. ꝙ hoc interdictum detur ad
deſtructionem operis, non ad intereſſe. ſ. eo. l. j. in pꝛin. ⁊ j. l. ꝓ
xi. in fi. Sol. datur ad deſtructionem operis, qñ hoc intereſt a-
ctoꝛis, alias datur ad intereſſe, vt hic. Iteȝ ſi actoꝛi non eſſet ſa
tiſfactum ad totum ſuum intereſſe, pꝛo operis deſtructione da
tur hoc interdictum vltra operis deſtructionem, vt hic.

ADDITIONES.

a P. P. P. ¶ In hoc interdicto. Uide Alex. conſi. ciij. verſi. ⁊
non ſolum. vol. j. idem tenentem.
b Alex. ¶ Nolit iurare. Intereſſe pꝛobatur per iur̄m, qđ ſequit̄
Inn. in c. querelam. de elec. ⁊ in c. ſi. quod met. cau. ⁊ ad hoc qđ
đt hic Bar. adde eundem in l. ſi qñ. C. vnde vi. in verſ. quero, đt
ſtatutum. ⁊ hoc limita ſm̄ Bar. in l. argentarius. §. cum auteȝ.
ſ. de edend. qñ dolus eſſet commiſſus in committendo, ſecus in
omittendo. ¶ Adde quod intereſſe pꝛobetur per iuramentū,
Roma. conſi. lxxxiij.

LEX XVI.

Competit. Hoc dicit, vt ſ. eod. l. is qui in pu
teum. §. ſi. cum l. ſeq.

§. Si quis. Uide gl. in ver. amenitas. q̄ incipit, qꝛ
multum. Sol. hic plus deliquit in faciē-
do opus in alieno, ibi in ſuo. Item opp. de l. libertus qui ſoluē-
do. ſ. de bon. lib. Sol. ibi libertus nil in alieno facit, ſȝ bona ſua
tantum alienauit.

1 ☞ Libellus qualiter in interdicto hoc foꝛmetur.

1 §. In ſumma. Quero hic pꝛo declaratione tituli,
qualiter † foꝛmetur libellus in hoc
interdicto: Rñdeo pꝛimo ex parte actoꝛis dȝ narrari qualiter
ſua intereſt opus factum eſſe, vel non eſſe, vt hac lege, in pꝛin. ⁊
l. is, qui in puteum. §. ſi. cum l. ſeq. ſ. eo. Item dȝ narrari opus
factum, eſſe factum vi, vel clam. Concluſiones vero eſſent diuer
ſe: nam ſi quidem agitur ꝯ facientem, poſſum concludere ꝯ euȝ,
vt opus in pꝛiſtinum ſtatum reducat ſua impenſa, ⁊ ad hoc cō-
demnetur, vt ſ. eo. l. j. in pꝛin. ⁊ hic. Item poſſum concludere,
vt ipſe pꝛeſtet patientiam reſtituendi opus in pꝛiſtinum ſtatuȝ
⁊ impenſam pꝛeſtet, vt hic. Et ita foꝛmat Roſ. ⁊ differt hec foꝛ
ma a pꝛima, qꝛ ſ. peto ipſum condemnari, vt ipſe reſtituat in
pꝛiſtinum ſtatum ſua impenſa, vt hic fieri patiatur ab alio. Pu
to etiam, ꝙ pꝛocederet libellus, ſi concluderem imperſonali-
a ter, [a] petendo pꝛonunciari, vt opus reſtituatur in pꝛiſtinuȝ ſta
tum tua impenſa, non dicēdo a quo reſtituatur opus, hoc videt̄
b velle tex. [b] ſ. de ope. no. nunc. l. j. §. j. Item concludit̄, vt ſi quid
poſtea intereſt actoꝛis in reo, reus condemnetur, vt ſ. l. ꝓxi. §.
hoc interdicto. Poteſt etiam eſſe ꝙ actoꝛis nullo mō intereſt
opus in pꝛiſtinum ſtatum reduci, qꝛ foꝛte funduȝ alienauit poſt
opus factum: tunc petet reum cōdemnari ad intereſſe, vel ad id
qđ ſua interfuit opus factum nō eſſe. Ita intelligo l. is, qui ī pu
teum. §. ſi poſtea. ſ. eo. ⁊ ſ. l. pꝛoxi. §. in hoc interdicto. Si vero
agitur ꝯ eum qui fecit, non poſſidet opus, qđ fecit, tunc petā im-
penſam tm̄, que fiet in reſtituēdo opere, ⁊ nihilominus id quod
poſtea intereſt, vt iſto §. Sed ſi ago ꝯ euȝ, qui tm̄ poſſidet opus
factum vi, vel clam, tunc peto eum condemnari tantuȝ ad patiē
tiam: ⁊ ſi patientiam non pꝛeſtaret, tunc peterem eum condem-
nari ad intereſſe. l. qui reſtituere. in fi. ſ. de rei vend.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Imperſonaliter. Pꝛocedit libellus imperſonaliter.
adde Bal. in auth. ſi qñ. de conſti. pec. ⁊ in l. edita. C. de eden.
b Claud. de Seyſſel. ¶ Velle tex. Adde Roma. conſi. clxxxvj. in
pꝛincip.

LEX XVIII.

a Si immaturam. §. Non ab-
ſurde. [a] No. iſtum §. qꝛ eſt pulcher caſus. Con-
tra imo facere vr̄ vi vt j. l. pꝛox. in pꝛin.
⁊ ſ. eo. l. j. §. quid ſit vi. ⁊ §. ſȝ Ariſto. Sol. authoꝛitas magiſtra
tus facit, vt non videatur facere vi, ſed magis ciam: ſecus ſi per
alium hoc faceret, vt in contrariis.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Non abſurde. Facit iſte tex. ꝙ admittatur libellus per
verba depcatiua. Pꝛo hoc eſt gl. in l. de pupillo. §. meminiſſe. ⁊
ibi ēt voluit no. Roſ. de ope. no. nun. ⁊ eſt gl. in verb. cū tamen.

LEX XIX.

a Uim facit. [a] No. modos pꝛobandi qualiter qs
operetur, vt ad eum non ꝑueniat
nunciatio. No. quod dicit, ianua pꝛecluſa.

ADDITIO.

a ¶ Uim facit. Uide l. ſi. ſ. de oper. no. nuncia.

§. Item ſi pꝛohibiti. Oppo. de l. pe. de noui
ope. nū. Sol. dic vt ibi.

LEX XXI.

Si vitem. §. Si ad ianuam.
a [a] Ur̄ ꝙ iſta exceptio non hȝ locuȝ niſi ex magna ⁊ ne
ceſſaria cā. l. ſi alius. §. belliſſime. ſ. eo. Dñt quidam,
hec ſm̄ illam intelligitur. Uel aliter, ⁊ melius, hic loquitur, qñ
edificaſti in ianua, vel in alia re aliena, tñ a me poſſeſſa, tunc poſ
b ſum mea authoꝛitate [b] deſtruere, vt hic, ⁊ l. quemadmodum. §.
ſi pꝛoiectum. ſ. ad leg. Aqui. ⁊ dixi in l. de pupillo. §. meminiſ
ſe. de oper. no. nun. ſecus qñ edificas in re a me non poſſeſſa, vt
in contrario.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Si ad ianuam. Uide ad iſtam l. no. per Bart. in l. j. §.
nunciatio. in pꝛin. ⁊ ibi Roſ. ad fi. ſ. de oper. noui nunc.
b ¶ Mea authoꝛitate. Idē voluit in l. vt vim. ſ. de iuſti. ⁊ iure.
1 ☞ Citatus certa hoꝛa, ſi actus illa hoꝛa non fit, non poteſt dici
contumax.

a
b §. Si is qui. [a] Tene menti hunc §. ad id qđ dixi [b] in
l. aut qui aliter. in pꝛin. ſ. eo. ſi tu † es
1 citatus ad aliquem actum fiendum in Nonis, vel in Veſperis,
ille actus dȝ fieri tunc illa hoꝛa, in qua es citatus: ſed ſi fieret
c poſt alia hoꝛa, [c] tunc actus qui fieret, non valeret, qꝛ eſſet factus
parte non citata, caſus eſt hic, tene menti.

ADDITIONES.

a And. Barb. ¶ Si is qui. Uide elegans conſilium Bar. incip.
iudex ſtatuit. ⁊ eſt. cxviij. qñ iudex dixit, ante nonā. ⁊ vide Bar.
in conſi. clxxvj. incip. pluries cōtingit iudex, dixi in c. cōſuluit.
de offi. deleg. ⁊ in c. j. de iudic.
b Alex. ¶ Dixi. Uide Bar. in l. ſi finita. §. Iulianus. in ver. que
ro, poſtquam eſt contumax peremptoꝛie. ⁊ in verſi. ⁊ quod dixi
in d. l. aut qui aliter. in pꝛin. ſ. de dam. infec. vide Bal. in l. j. C.
qño, ⁊ qñ iud. ⁊ Bal. in l. ⁊ poſt edictum. de iudi. ⁊ Inſtit. de ver.
obli. §. omnis. poſt gl. ⁊ Bar. in l. qui ante calendas. ⁊ ibi dixi
j. de ver. obli. ⁊ Bal. in l. cum non eo die. C. quan. pꝛouoc. vr̄ te-
nere ꝯ Bar. ⁊ pulchꝛe per doct. in c. cū dilectus. de dolo ⁊ cōtu.
c Claud. de Seyſſel. ¶ Alia hoꝛa. De hoc vide Pano. in c. con
ſuluit. de offic. deleg. in c. cum dilecti. de dolo ⁊ contu.

De remiſsionibus. Tit. xxiiij.

LEX VNICA.

At pꝛetoꝛ. Circa pꝛincipium legis no
ſtre, an remiſſio teneat, vbi
non tȝ nunciatio, ⁊ qualiter, dic vt not. in l. j. in
pꝛin. ſ. de ope. no. nunc. in glo. magna, ⁊ ibi dixi
circa fi. de eo qui hȝ vſumfructum, vel aliam ſer-
uitutem, qualiter poſſit nunciare, dixi ſ. de ope.
noui nunc. l. j. in fi. ⁊ l. qui viam. eo. tit.

De precario. Tit. xxv.

LEX I.

1 ☞ Differentia inter pꝛecarium ⁊ commodatum.
2 Et an ſi ego rogo ad tempus, ⁊ ad certum vſum dicatur cōmo
datum vel pꝛecarium.

a Precarium. [a] Dr̄ hic, ꝙ eſt ſimile cō-
modato: q̄ro, † in quo dif
1 fert ꝓcariū a cōmodato: Gl. ponit quaſdā drias.
Pꝛimo differūt in mō cōcedendi: nā cōmodatū
dat̄ ad certū vſum, ſed pꝛecariū ſimpliciter cōce
ditur. Ita đt gl. Iſta gl. vr̄ ꝯ l. Lucius. de donat.
ꝓ ꝓ qđ doc. noſtri dñt. ꝙ lȝ in concedendo limitetur vſus, tñ non
b eſt cōmodatū, niſi limitetur tp̄s tacite, vel expꝛeſſe vt ſi cōcedo [b]
tibi equū cā eūdi in vim villā, tp̄s eſt limitatū tacite, quo poſſis
ire ⁊ redire. Item ſi tibi cōcedo libꝛū ad exbēdū apoſtillas, eſt
limitatū tp̄s tacite, quo poſſis exbere. Sed vbi non eſt tp̄s taci-
te vel expꝛeſſe limitatum, vt permitto tibi habitare in domo, lȝ
tempus non ſit limitatum, tamen vſus eſt certus, ⁊ tunc eſt
pꝛecarium, vt in contrario. Ita notatur per doctoꝛes C. com-
modati

2 modati.l.fi.† Querit Dyn.circa iſtam differentiam,quid ſi ego
rogo ad temp⁹,⁊ ad certum vſum,tu concedis ſimpliciter,erit
ne commodatum vel precarium: Dicit Dyn. q erit commoda-
tum:quia ſimplex cōceſſio debet limitari ſm precedētem inter
rogationem,vt Inſtit.de inut.ſtipu.§.preterea. Alie differētie
que ponuntur hic in glo.ſunt vere ⁊ clare.Similes differentias
habes per gl.in commodato,§.ſicut.ſ.commod.

ADDITIONES.

a Alex.¶Precarium.Adde q do.Abb.in c.fi.de precar.dicit,q
putat,q ſi concedens precario velit ſine cauſa reuocare preca-
rium illico cum maximo damno illius,cui conceſſerat,obſtaret
ſibi exceptio doli,q2 non poteſt negari,quin precariū ſit benefi-
cium:eſt enim beneuola actio commodum tribuens capiēti,vn-
de non debet dolus verſari in beneficio cōceſſo,ſicut dicimus in
eo qui inuitauit viatorem,⁊ ipſum detinuit,⁊ poſtea eū penituit
nam poteſt agi contra eū actione de dolo: q2 cū damno alterius
eum penituit de beneficio,vt not.Jo.Andr.in proe.Decre.Ad
hoc etiam adducit not.per Bar.in l.ſi penā.ī.de ver.oblig.Et
quis eſt cōtractus precari⁹ vide Bal.in rub.C.de iure emph.
⁊ circa id quod prime ſubdit Bar.vide Bar.ī.l.j.§.fi.ſ.ſi cer.
pe.adde Bar.in l.in cōmodato.§.ſicut ⁊ in l.j.§.j.ſ.cōmod.⁊
per Jo.And.⁊ Cano.in c.pen.⁊ ſin.de precar.⁊ per Cy.ī l.ij.C.
commod.⁊ adde quod per d.l.Lucius.hic alleg.cum gloſ.dixit
Ang.in cōſi.incip.porrecta fuit petitio.q ſi dico,promitto tibi
ex voluntate mea,vt aliquid facias,inducitur precarium,quod
not.Adde quod not.Bar.in l.Aquilius.ſ.de donat.⁊ quod no.
clare Bal.in l.fi.C.cōmod.⁊ formam libelli vide per Specu.in
tit.de conuer.in fi.§.j.ver.porro ſi filius.in princip.
¶Claud de Seyſſ.Adde Alex.i l.ſi pecuniam.ī.de ver.oblig.
b Andr.Barb.¶Ut ſi concedo.Et ſic not.pro ſaluis conductis
vide tex.in l.vtimur.ſ.de ſepulc.viol.⁊ in l.j.C.ō nauicul.⁊ ibi
Bar.lib.xj.

LEX. IIII.

1 ☞ Precarium tacite prorogatur,ſeu tacite reuocatur.
2 Differentia inter prorogationem ⁊ renouationem.
3 Fictio non porrigit ſe ad id,ad quod natura non porrigit ſe.

In rebus.§.Item qui pre-
1 carium.†Cum l.ſed.Not.q precariū tacite
prorogatur,ſeu tacite renouatur.Si
mile in conductione l.item queritur.§.qui impleto.ſ.loca.Se-
2 cundo† nota differentiam [a] inter prorogationem ⁊ renouatio-
a nem,de qua plene dixi in l.iiij.circa prin.ſ.de dam.infec.†Ter
3 tio not.quod ad illud ad quod natura ſe non porrigit,nec por-
rigit ſe fictio: nam cum furioſus non poſſit naturaliter preca-
rio concedere,hoc non fingit lex,vt hac lege,⁊ l.certe.ī.ſimile in
l.qui ad certum.ſ.locati.

ADDITIO.

a Claud.de Seyſſel.¶Nota differentiam.Adde Roman.conſil.
ccccxliij.in fine.

LEX. VI.

1 ☞ Factum ab aliquo tanquam a nuncio ſine mandato,poteſt
haberi ratum.
2 Et an poſſeſſio mihi queratur,cum quis conſtituit ſe nomine
procuratoris mei poſſidere.

Erte.§.Si procurator.Cpp.de le-
ge,poſſeſſio.§.fi.ſ.de acq.poſſeſ.Gloſ.dicit,quod hic
dicitur,procurator,intellige,id eſt,nuncius,qui con-
cipit verba in perſona mea.Item quod dicit,vel ratū habente,
intellige de negotiorum geſtore,qui ſimiliter verba in perſona
mea concipit,vt nuncius.Ita dicit gl.Iſta ſol.continet diuina-
1 tionem,nec eſt neceſſaria ad legē noſtram,vt ī.dicam.† Tamen
ex hac lege not.q factum ab aliquo tanq̄ a nuncio ſine mādato,
poteſt ratum haberi.De hoc per Cy.ſ.ſi quis alt.vel ſibi.l.mul
tum tamen,vt dixi,⁊ dicit Dyn.iſta diſtinctio non habet locum
hic,quia lex contraria loquitur de actione perſonali querenda:
ſed hic loquitur in querenda poſſeſſione.⁊ ideo ſequens ſol.glo.
eſt vera l.j.§.per procuratorem,⁊ l.quod meo.§.j.ſ.de acq.poſ.
2 Hoc† premiſſo habeo hic caſum contra Gul.de Cu.in eo,quod
dixit ſ.de pac.l.ab emptione.q ſi quis cōſtituit ſe poſſidere no
mine procuratoris mei,non queritur mihi poſſeſſio,ne duplex
fictio circa idem concurrat.Ego dico,q nō eſt duplex fictio,q2
poſſeſſionē mihi queſitam per meū procuratorem proprie poſ-
a ſideo,nō ficte,vt hic ibi,proprie [a],⁊c.Hāc queſtionem examino
plene ī repetitione l.ſi is qui pro emptore.circa fi.ſ.de vſucap.

ADDITIO.

a Alex.¶Ibi,proprie.Dico q non eſt duplex fictio,ad hoc iſte
tex.non eſt alibi,ſm Bal.in l.j.§.ne autē.in fi.C.de cad.tollen.
1 ☞ Res vi poſſeſſa poteſt vſucapi.

§.Iulianus.†No.hunc tex.q2 hic habes q res vi
poſſeſſa [a] poteſt vſucapi,licet non re-
uertatur in poteſtatem domini,quia ſufficit q reuertatur in po
teſtatem expulſi,vt expreſſe hic dicitur.qđ eſt not.q2 neſcio hoc
alibi.Sed contra.ſ.de vſuca.l.ſequitur.§.qđ autem.Dicit gl.
ibi in re furtiua hic in re vi poſſeſſa.Item contra C.de vſuc.p
em p.l.ſi partē.in fi.Sol.intellige illam ſecūdum iſtam.Tertio
op.de l.fi.ī.vi bo.rap.Sol.ibi loquitur in re mobili vi poſſeſſa,
⁊ ſic cadit in vitium furti,merito debet redire in poteſtatem do
mini:hic in re immobili,in qua vitium furti non cadit.

ADDITIO.

a Alex.¶Res vi poſſeſſa.Adde Bar.in d.l.ſi partem.C.pro em
ptore.⁊ ibi vide Bal.melius poſt Cy.qui dicit,q ſi nō dominus
fuit expulſus,ſufficit q reuertatur in poſſeſſionem domini.⁊ vi-
de latius notata p Bar.in l.ſequitur.§.ſi dominus.ſ.de vſuc.

LEX VIII.

Ueſitum.Iſta eſt lex multum no.⁊ ponit
nouū caſum.Quero,⁊ reuoco in
dubiū,qualiter iſte q rogauit alteri teneat dño.Bre
iter dic ſm Dy.vt ex iſtis gl.colligit,aut conceſſiſti
mihi,⁊ tradidiſti,⁊ ego alteri,⁊ tunc ego teneor tibi de pcario,
⁊ alius mihi.⁊ ita loquitur finis iſtius prin.intelligēdo ď actio
ne in factū ex hoc interdicto,vt in prima parte glo.magne.Aut
tu conceſſiſti alteri me mandante,vel rogante animo obligādi,
⁊ teneor tibi actione mandati vt hic.⁊ ita loquitur ſecūda pars
gl.Aut feci pactum tecum de reſtituendo expreſſe,qđ alteri cō
cederes,⁊ tunc habet locum actio preſcriptis verbis,⁊ ita loq-
a tur tertia pars gl.Si vero non mandaui,[a] nec promiſi,ſeu pa-
ctum feci,ſed fuit quoddā inſtigare,ſeu perſuadere tunc teneor
actione in factum ſubſidiaria vt hic in fi.Ita intelligit gl.que
eſt ſuper verbo,mandato.⁊ iſte caſus eſt notabilis ⁊ ſingularis

ADDITIO.

a Alex.¶Nec mandaui.Uide gl.⁊ Bar.in l.qui vniuerſitas.§.
fi.ſ.de acqui.poſſ.

LEX I.

1 ☞ Pignore liberato ſoluitur precarium,quod debitor ro-
gauerat a creditore.

Si debitor.No.per hāc legē,q liberato
pignore ſoluit precariū,ꝗ qđ
1 debitor rogauerat a creditore.Dyn.hoc inducit ad
queſt.quam Cy.recitat [a] C.etiam ob chyrogra.pec.l.
j.in vij.q.Itē intellige ſi liberetur ſatiſdatione,⁊ voluntate cre
ditoris,ſecus ſi alia iuris ſubtilitate,vt ſ.de pig.act.l.ſi rem.

ADDITIO.

a Alex.¶Cy.recitat.Idem tenet Bar.in l.qui pignoris.in fin.
ſ.de acqui.poſſ.⁊ que ſit ratio huius,vide Bar.in l.ab emptio
ne.ſ.de pact.⁊ in dicta l.qui pignoris.

LEX XXII.

1 ☞ Pactum non valet q non liceat mihi procuratorem reuo
care.nec aliud pactum contra ſubſtantiam contractus.

Um precario Iſta eſt bona lex,valde
1 not.⁊ menti tenenda.†
No.q pactū contra ſubſtantiā contractus,eſt nullū
de quo plene dixi in l.vbi ita donatur.ſ.de do.cau.
a mor.Et per hoc dicimus,[a] ſi facio te procuratorem,hoc pacto
q nō liceat mihi reuocare,nō valet,⁊ idem dicimus in omnib⁹
que dependent ex voluntate mea,nō poſſum facere,nec poſſim
meam voluntatem exercere ſicut dicimus in teſtamēto.Nā nō
poſſum facere,quod non liceat mutare,⁊ meam voluntatem co-
ercere,l.ſi quis in principio teſtamenti.ſ.de lega.iij.

ADDITIO.

a P.Pau.P.¶Et hoc dicimus.Uide Felyn.in c.ſi diligēti.
ver.ad illud de validitate.de preſcri.⁊ in c.ſi diligenti.de foro
cōpe.Lanc.deci.in l.in cōſcribendo.C.de pact.¶And.Bar.
Et vide Ang.in l.ij.ſ.de procu.⁊ ibi alleg.gl.j.in c.fi.de pcu.
in vj.q nec iuramētū firmat pctū in iſto caſu,niſi q2 eſt piurus
ſed cōtrauenit.Quid ſi apponit penā ſi cōtrauenit,an poterit
exigi:Uidetur q ſic:q2 nō eſt cōtra bonos mores,ergo licet nō
valeat principale,valeat tamē penale,vt no.in l.pacta que ſ.C.
de pact.cogita tñ ⁊ vide Bal.in l.⁊ in perpetuū.ff.de pcurato.
vbi tenet,q talis conſtitutio valet,ſed non acquiritur ius pro-
curatori,quin poſſit reuocari hodie.Uide Ang.in conſi.ccxxij.
vbi tenet,q pena non tenet,nec poteſt cogi ad penam ſoluen-
dam.Et ita in facto conſuluit,vide omnino.Uide Jo.de Imo.
in c.fi.de pc.⁊ ibi dixi.Uide ſimile qđ dixit Abb.in c.ad audiē
tiam.de confir.vti.de Abb.cōferente monacho adminiſtratio
nē donec vixerit,vt poſſit reuocari.¶Clau.ď Seyſſel.His om
nibus adde Roma.in l.ſtipulationes non diuiduntur.de verb.
oblig.⁊ conſi.ccclxxix.Alex.conſil.xviij.volu.ij.Felyn.in cap.
ex parte.de reſcript.Alex.in l.pactum.C.de pact.

LEX XIIII.

1 Interdictum de precario quod cõcurrat cum actione preſcriptis verbis.

INterdictum. Opp. de l. §. j. ſ. eo. ⁊ ſ. eo. l. duo. §. fi. Gl. ponit tres ſolutiones. tene primam ſolutionem, quia ſecũdum alias duas concluditur, † quod interdictũ de precario nõ cõcurrit cum actione preſcriptis verbis. quod eſt contra leges contrarias. Et ita tenet Dyn.

LEX XV.

1 Habitantes domum, ⁊ ſoluentes ſolum pro victu, non dicuntur poſſidere.
2 Et ſoror habitans cum fratre, non dicitur poſſidere.

ET habet. §. Hoſpites. Quero de qb' hoſpitibus loquitur hic: Dico, ꝙ de inquilinis, qui habitant iure conductionis. Vel dicas, ꝙ de commodatarijs, qui habuerunt domum ad certum vſum, ⁊ ad certum
1 tempus, ⁊ ita eſt commodatum. † Vel dicas, ⁊ hoc eſt not. de his qui hoſpitantur cum alio, nec ſoluunt aliquid pro hoſpitio, ſed ſoluunt ſolum pro victu, illi non dicuntur detinere domum, vel habere precario, ſed magis dicuntur detineri. ita dicit gl. in fi. quam not. pro famulis, vt nõ dicuntur detinere, vel poſſidere
2 domum, ſed magis detineri. † Item no. pro mulieribus, frater detinet ſororem in domo, vel vir vxorẽ, poterit ne iſta ſoror, vel vxor dicere. Ego poſſideo domum vna cũ fratre, vel viro. Certe non, nam magis dicuntur detineri, quam detineri iure familiaritatis. l. qui familiaritatis. ſ. de acquir. poſſe.

1 Prouiſio hominis tollit prouiſionem legis.

1 §. **Cum quis.** † No. ꝙ prouiſio hominis tollit prouiſionem legis. Ratio, quia iſta prouiſio eſt extraordinaria, ⁊ ſubſidium introducta. Circa hoc vide Cyn. C. de iure emphyt. l. ij. in vj. queſt.

§. **Cum qui.** Notabilis §. eſt Oppon. de l. Pomponius. §. ſi is qui precario. ſ. de acq. poſſ. Sol. diſtingue, vt in glo, quã nota ⁊ ſigna. ⁊ vide circa hoc que ego dixi in l. interdum. in prin. ſ. de acq. poſſeſ.

LEX XVI.

a **SI adoptauero.** a iſta ẽ no. lex. Op. precariũ nõ trãſit ad heredem, vt ſ. eo. l. cum precario. in fine. nec etiã poſſeſſio. l. cũ heredes. ſ. de acq. poſſeſ. ergo ad patrem arrogatorem non tranſit. Sol. gl. mirabiliter hic. pſona que poſſidebat, viuit: in contrarijs ſecus. Per hoc dicemus, ꝙ
1 ſi aliquis † intrat monaſterium[b], ipſo ingreſſu ſiue noua appre
b henſione monaſterium acquirit rerum omnium poſſeſſionem, vt hic, de hoc per doct. C. de ſacroſanct. eccl. aut. ſi qua mulier. in vlt. q. ⁊ allegant hanc legem.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Si adoptauero. Adde tex. in c. precarium. de precar. ibi an reuocetur morte cedentis.
b ¶ Monaſterium. Adde que not. Bar. in l. j. §. fi. ⁊ in l. cũ heredes. ⁊ in l. qui vniuerſas. §. ij. ſ. de acq. poſ. ⁊ xiij. q. vlt. can. ſi qua mulier. cũ ibi not. ⁊ Bal. in auth. ingreſſi. de ſacroſan. ecc. ⁊ in auth. niſi rogati. ad Trebel.

LEX XVIIII.

DUo inſolidum. Iſtud principiũ examinaui plene in l. iij. ex contrario. ſ. de acquir. poſſeſ.

LEX XXI.

CUm precario Notabilis lex eſt, ⁊ facit ad id quod dixi. ſ. de ver. obl. l. ſi ſtipulatus fuero per te non fieri.

LEX XXII.

a **SI is qui.** a In ver. ⁊ contra. nota. ꝙ ille qui denegat mihi reſtituere rem, quã habet a me precario, videtur ſpoliare me poſſeſſione. quam habet a me. Et iſta eſt ratio, quare ille qui habet cauſam a me, nõ poteſt mihi referre queſtionem dominij.
1 nam † ſic reſiſtendo ſpoliat me. ⁊ ſpoliatus ante omnia debet reſtitui. Ita not. Cy. C. ſi cer. pet. l. ij. in ij. q.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Si is qui. Vide eundẽ in l. Põponius. §. j. ſ. de acq. poſ. ⁊ Bar. ⁊ Bal. in l. ſi quis conductionis. C. loc. aliã aſſignauit rationẽ Bar. in l. nõ ⁊ ſi fur. ſ. ſi cer. pet. ſed iſta eſt melior.

De arboribus cedendis. Titul. XXVI.

LEX I.

1 Practica, quando arbor tua pendet in edes meas.

AIt pretor. §. Si arbor. Opp. ⁊ videtur, ꝙ nemo poteſt ſua authoritate incidere illud, quod in alieno fixũ eſt. l. quemadmodum. §. ſi proiectũ. ſ. ad le. Aquil. Huius
a timore ſunt in gl. due opi. a Una, ꝙ dñs ediũ, ſu
1 per qua † pẽdet arbor aliena, poſſit hoc facere ſua authoritate, ⁊ tunc obſtat contrarium. Alij dicũt, ꝙ debet hoc facere authoritate iudicis, ⁊ tunc ceſſaret contrarium, q2 ꝙ publica authoritate poſſit fieri non eſt dubium. An autem poſſit authoritate propria, videtur ꝙ non. d. §. ſi proiectũ. Preterea ſi ingredior in tuum fundum contra tuam voluntatem, teneor actione iniuriarum. l. iniuriarum. in fi. de iniur. Quid dicemus: Reſpõdeo hec eſt practica, qñ arbor tua pendet i edes meas, primo debeo tibi denunciare, vt eam adimas: nam debet ſtare per te quominus adimas, ſm verba edicti. Unde eſt conſiliũ, ꝙ de hac denũciatione fiat inſtrumentũ, ſi tu negligis adimere, ⁊ ego authoritate mea vado, ⁊ ſuccido, ⁊ mihi porto, cũ neminem prohibẽtem inueniã, nec alias fuerim prohibitus, licite facio, nam non committo vim, cũ non fuerim prohibitus. Item nõ facio clam: q2 cũ ius mihi permittat, vt hic, nõ debeo credere, vel ſuſpicari, ꝙ cõtra iuſtitiam mihi reſiſtas, ⁊ controuerſiã mihi facias. Sed ſi cũ venirem ad incidendum mihi reſiſteres, tunc non poſſum mea authoritate, ſed debeo recurrere ad hoc interdictum. Et hic eſt caſus in lege noſtra. Eſt enim prohibitorium, ne mihi domino edium volenti adimere vim facias, tu dominus arboris.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Due opin. Sed quid ſi aliquis plantat arbores ſupra meum pendentes me ignorãte, an puniatur, vel poſſim propria authoritate excidere qd ſupra meum pendet: Et dic, ꝙ non poſſum propria authoritate, ſed agam coram iudice. l. quemadmodum. §. ſi proiectũ. ſ. ad leg. Aquil. ⁊ l. j. C. de interd. hoc ſingulariter limita, niſi illud, quod eſt factum, eſſet edificatum in re communi: quia tunc illud quod extenditur, poſſum propria authoritate deſtruere, tex. eſt not. ſm vnam lect. in l. ſed ſi inter te. ⁊ me. ſ. de ſer. vrb. pred. ⁊ vide Bar. in l. j. §. nũciatio. ſ. de operis noui nunciat. Adde que conſuluit Bal. conſi. cclv. lib. iij.

§. **Quod ait pretor** Erit practica iſtius edicti eodem modo, quo practica ſuperioris.

§. **Differentia** Quero, quid ſi radices arboris nocent fundamẽto domus mee: Reſpondeo, locum habet vtile interdictum ad exemplum iſtorum interdictorum. l. j. C. de interdict.

LEX II.

SI arbor Dicunt quidam, quod eſt actio in factum, ex lege xij. tab. Alij. dicunt, quod actio negatoria. Tene quam vis.

De glande legenda. Titul. xxvij.

LEX I.

1 Queſtio de glande legẽda debet in tribus diebus expediri
2 Hoc edictum ideo fuit introductum, quia in eo requiruntur minores probationes, quam in rei vendicatione, que datur in hoc caſu, ⁊ durat triennio,
3 Practica huius edicti que ſit.
4 Hoc interdictum quod competat etiam pro fructibus, qui vna die corrumpuntur.

AIt pretor. Oppon. ꝙ interdicta ſunt annalia. l. in honorarijs. ſ. de act. ⁊ obli. ſed interdictum hoc nõ durat, niſi tribus diebus, quare male. Huius timore hec l. legitur duobus modis. Uno modo[a], ꝙ hic dica
a tur, ꝙ iſtud interdictum finitur tribus diebus. Ad contrariũ reſpondetur, ꝙ hoc eſt ideo, q2 ſi fructus iacerent in terra tribus diebus corrumperentur, nec inter eſt poſtea tua fructus colligere, ſed ſi tua intereſt, ꝙ fructus non corrũperentur, vel ꝙ dñs fundi illos fructus collegit, ⁊ dolo poſſidere deſierit, tunc daretur intra annum, ſicut alia interdicta. Unde ex natura rei ſtatuitur breuius tẽpus, quod habeo pro multũ not. Et
1 nam † ſm hoc queſtio iſta in tribus diebus debebit expediri. per hoc dico ego, ꝙ ſi cõtendo de officio prioratus, ſeu conſulatus iſtius ciuitatis, quod durat duobus menſibus, iſta cauſa de
b bet expediri[b] ita cito, ꝙ tẽpus non incipiat tranſire, q2 dilatio eſſet cauſa qua periret res, de qua cõtenditur. ideo citius debet expediri. De hoc dixi ſ. de ope. no. nun. l. ſi prius. in x. quod eſt multum not. Opp. tenendo iſtam lec. ⁊ videtur ꝙ iſtud edictum non fuerit neceſſarium: nam habet locum rei vẽdicatio, que durat xx. ann. vel tribus annis ſm diuerſas lecturas in gl. Quare
2 ergo fuit † introductum iſtud edictum: Reſpond. quia in hoc

2 modati.l.fi.† Querit Dyn.circa iſtam differentiam,quid ſi ego
rogo ad temp⁹,⁊ ad certum vſum,tu concedis ſimpliciter,erit
ne commodatum vel precarium:Dicit Dyn.ꝙ erit commoda-
tum:quia ſimplex cōceſſio debet limitari ſm precedētem inter
rogationem,vt Inſtit.de inut.ſtipu.§.preterea.Alie differētie
que ponuntur hic in glo.ſunt vere ⁊ clare.Similes differentias
habes per gl.in commodato,§.ſicut.ſ.commod.

ADDITIONES.

a Alex.¶Precarium.Adde ꝙ do.Abb.in c.fi.de precar.dicit,ꝙ
putat,ꝙ ſi concedens precario velit ſine cauſa reuocare preca-
rium illico cum maximo damno illius,cui conceſſerat,obſtaret
ſibi exceptio doli,q2 non poteſt negari,quin precariū ſit benefi-
cium:eſt enim beneuola actio commodum tribuens capiēti,vn-
de non debet dolus verſari in beneficio cōceſſo,ſicut dicimus in
eo qui inuitauit viatorem,⁊ ipſum detinuit,⁊ poſtea eū penituit
nam poteſt agi contra eū actione de dolo:q2 cū damno alterius
eum penituit de beneficio,vt not.Jo.Andr.in proe.Decre.Ad
hoc etiam adducit not.per Bar.in l.ſi penā.ī.de ver.oblig.Et
quis eſt cōtractus precari⁹ vide Bal.in rub.C.de iure emph.
⁊ circa id quod prime ſubdit Bar.vide Bar.i.l.j.§.fi.ſ.ſi cer.
pe.adde Bar.in l.in cōmodato.§.ſicut ⁊ in l.j.§.j.ſ.cōmod.⁊
per Jo.And.⁊ Cano.in c.pen.⁊ fin.de precar.⁊ per Ly.i l.ij.C.
commod.⁊ adde quod per d.l.Lucius.hic alleg.cum gloſ.dixit
Ang.in cōſi.incip.porrecta fuit petitio.ꝙ ſi dico promitto tibi
ex voluntate mea,vt aliquid facias,inducitur precarium,quod
not.Adde quod not.Bar.in l.Aquilius.ſ.de donat.⁊ quod no.
clare Bal.in l.fi.C.cōmod.⁊ formam libelli vide per Specu.in
tit.de conuer.in fi.§.j.ver.porro ſi filius.in princip.
¶Claud de Seyſſ.Adde Alex.i l.ſi pecuniam.ī.de ver.oblig.
b Andr.Barb.¶Ut ſi concedo.Et ſic not.pro ſaluis conductis
vide tex.in l.vtimur.ſ.de ſepulc.viol.⁊ in l.j.C.ō nauicul.⁊ ibi
Bar.lib.xj.

LEX. IIII.

1 ☞ Precarium tacite prorogatur,ſeu tacite reuocatur.
2 Differentia inter prorogationem ⁊ renouationem.
3 Fictio non porrigit ſe ad id,ad quod natura non porrigit ſe.

In rebus.§.Item qui pre-carium. †Cum l.ſed.Not.ꝙ precariū tacite
1 prorogatur,ſeu tacite renouatur.Si
mile in conductione l.item queritur.§.qui impleto.ſ.loca.Se-
2 cundo† nota differentiam [a] inter prorogationem ⁊ renouatio-
a nem,de qua plene dixi in l.iiij.circa prin.ſ.de dam.infec.†Ter
3 tio not.quod ad illud ad quod natura ſe non porrigit,nec por-
rigit ſe fictio:nam cum furioſus non poſſit naturaliter preca-
rio concedere,hoc non fingit lex,vt hac lege,⁊ l.certe.ī.ſimile in
l.qui ad certum.ſ.locati.

ADDITIO.

a Claud.de Seyſſel.¶Nota differentiam.Adde Roman.conſil.
cccxliij.in fine.

LEX. VI.

1 ☞ Factum ab aliquo tanquam a nuncio ſine mandato,poteſt
haberi ratum.
2 Et an poſſeſſio mihi queratur,cum quis conſtituit ſe nomine
procuratoris mei poſſidere.

Certe.§.Si procurator. Epp.de le-
ge,poſſeſſio.§.fi.ſ.de acq.poſſeſ.Gloſ.dicit,quod hic
dicitur,procurator,intellige,id eſt,nuncius,qui con-
cipit verba in perſona mea.Item quod dicit,vel ratū habente,
intellige de negotiorum geſtore,qui ſimiliter verba in perſona
mea concipit,vt nuncius.Ita dicit gl.Iſta ſol.continet diuina-
1 tionem,nec eſt neceſſaria ad legē noſtram,vt ī.dicam.† Tamen
ex hac lege not.ꝙ factum ab aliquo tanq̄ a nuncio ſine mādato,
poteſt ratum haberi.De hoc per Ly.ſ.ſi quis alt.vel ſibi.l.mul
tum tamen,vt dixi,⁊ dicit Dyn.iſta diſtinctio non habet locum
hic,quia lex contraria loquitur de actione perſonali querenda:
ſed hic loquitur in querenda poſſeſſione.⁊ ideo ſequens ſol.glo.
eſt vera l.j.§.per procuratorem,⁊ l.quod meo.§.j.ſ.de acq.poſ.
2 Hoc† premiſſo habeo hic caſum contra Gul.de Cu.in eo,quod
dixit ſ.de pac.l.ab emptione.ꝙ ſi quis cōſtituit ſe poſſidere no
mine procuratoris mei,non queritur mihi poſſeſſio,ne duplex
fictio circa idem concurrat.Ego dico,ꝙ nō eſt duplex fictio,q2
poſſeſſionē mihi queſitam per meū procuratorem proprie poſ-
a ſideo,nō ficte,vt hic ibi,proprie [a],⁊c.Hāc queſtionem examino
plene ī repetitione l.ſi is qui pro emptore.circa fi.ſ.de vſucap.

ADDITIO.

a Alex.¶Ibi,proprie.Dico ꝙ non eſt duplex fictio,ad hoc iſte
tex.non eſt alibi,ſm Bal.in l.j.§.ne autē.in fi.C.de cad.tollen.
1 ☞ Res vi poſſeſſa poteſt vſucapi.

§.Julianus. †No.hunc tex.q2 hic habes ꝙ res vi
poſſeſſa [a] poteſt vſucapi,licet non re-
uertatur in poteſtatem domini,quia ſufficit ꝙ reuertatur in po
teſtatem expulſi,vt expreſſe hic dicitur.qđ eſt not.q2 neſcio hoc
alibi.Sed contra.ſ.de vſuca.l.ſequitur.§.qđ autem.Dicit gl.
ibi in re furtiua hic in re vi poſſeſſa.Item contra C.de vſuc.p
em p.l.ſi partē.in fi.Sol.intellige illam ſecūdum iſtam.Tertio
op.de l.fi.ī.vi bo.rap.Sol.ibi loquitur in re mobili vi poſſeſſa,
⁊ ſic cadit in vitium furti,merito debet redire in poteſtatem do
mini:hic in re immobili,in qua vitium furti non cadit.

ADDITIO.

a Alex.¶Res vi poſſeſſa.Adde Bar.in d.l.ſi partem.C.pro em
ptore.⁊ ibi vide Bal.melius poſt Ly.qui dicit,ꝙ ſi nō dominus
fuit expulſus,ſufficit ꝙ reuertatur in poſſeſſionem domini.⁊ vi-
de latius notata p Bar.in l.ſequitur.§.ſi dominus.ſ.de vſuc.

LEX VIII.

Quesitum. Iſta eſt lex multum no.⁊ ponit
nouū caſū.Quero,⁊ reuoco in
dubiū,qualiter iſte q rogauit alteri teneat dño.Bre
iter dic ſꝫ Dy.vt ex iſtis gl.colligit̄,aut conceſſiſti
mihi,⁊ tradidiſti,⁊ ego alteri,⁊ tunc ego teneor tibi de p̄cario,
⁊ alius mihi.⁊ ita loquitur finis iſtius prin.intelligēdo d̄ actio
ne in factū ex hoc interdicto,vt in prima parte glo.magne.Aut
tu conceſſiſti alteri me mandante,vel rogante animo obligādi,
⁊ teneor tibi actione mandati vt hic.⁊ ita loquitur ſecūda pars
gl.Aut feci pactum tecum de reſtituendo expreſſe,qđ alteri cō
cederes,⁊ tunc habet locum actio preſcriptis verbis.⁊ ita loq-
a tur tertia pars gl.Si vero non mandaui,[a] nec promiſi,ſeu pa-
ctum feci,ſed fuit quoddā inſtigare,ſeu perſuadere tunc teneor
actione in factum ſubſidiaria vt hic in fi.Ita intelligit gl.que
eſt ſuper verbo,mandato.⁊ iſte caſus eſt notabilis ⁊ ſingularis

ADDITIO.

a Alex.¶Nec mandaui.Uide gl.⁊ Bar.in l.qui vniuerſitas.§.
fi.ſ.de acqui.poſſ.

LEX L.

1 ☞ Pignore liberato ſoluitur precarium,quod debitor ro-
gauerat a creditore.

Si debitor. No.per hāc legē,ꝙ liberato
pignore ſoluit̄ precariū,ꝙ qđ
1 debitor rogauerat a creditore.Dyn.hoc inducit ad
queſt.quam Ly.recitat [a] C.etiam ob chyrogra.pec.l.
j.in vij.q.Itē intellige ſi liberetur ſatiſdatione,⁊ voluntate cre
ditoris,ſecus ſi alia iuris ſubtilitate,vt ſ.de pig.act.l.ſi rem.

ADDITIO.

a Alex.¶Ly.recitat.Idem tenet Bar.in l.qui pignoris.in fin.
ſ.de acqui.poſſ.⁊ que ſit ratio huius,vide Bar.in l.ab emptio
ne.ſ.de pact.⁊ in dicta l.qui pignoris.

LEX XXII.

1 ☞ Pactum non valet ꝙ non liceat mihi procuratorem reuo
care.nec aliud pactum contra ſubſtantiam contractus.

Cum precario Iſta eſt bona lex,valde
1 not.⁊ menti tenenda.†
No.ꝙ pactū contra ſubſtantiā contractus,eſt nullū
de quo plene dixi in l.vbi ita donatur.ſ.de do.cau.
a mor.Et per hoc dicimus,[a] ſi facio te procuratorem,hoc pacto
ꝙ nō liceat mihi reuocare,nō valet,⁊ idem dicimus in omnib⁹
que dependent ex voluntate mea,nō poſſum facere,nec poſſim
meam voluntatem exercere ſicut dicimus in teſtamēto.Nā nō
poſſum facere,quod non liceat mutare,⁊ meam voluntatem co-
ercere,l.ſi quis in principio teſtamenti.ſ.de lega.iij.

ADDITIO.

a P.Pau.P.¶Et hoc dicimus.Uide Felyn.in c.ſi diligēti.
ver.ad illud de validitate.de preſcri.⁊ in c.ſi diligenti.de foro
cōpe.Lanc.deci.in l.in cōſcribendo.C.de pact.¶And.Bar.
Et vide Ang.in l.ij.ſ.de procu.⁊ ibi alleg.gl.j.in c.fi.de p̄cu.
in vj.ꝙ nec iuramētū firmat p̄ctū in iſto caſu,niſi q2 eſt piurus
ſed cōtraueniat.Quid ſi apponit̄ pena ſi cōtraueniat,an poterit
exigi:Uidetur ꝙ ſic:q2 nō eſt cōtra bonos mores,ergo licet nō
valeat principale,valeat tamē penale,vt no.in l.pacta que ſ.C.
de pact.cogita tñ ⁊ vide Bal.in l.⁊ in perpetuū.ff.de p̄curato.
vbi tenet,ꝙ talis conſtitutio valet,ſed non acquiritur ius pro-
curatori,quin poſſit reuocari hodie.Uide Ang.in conſi.ccxxij.
vbi tenet,ꝙ pena non tenet,nec poteſt cogi ad penam ſoluen-
dam.Et ita in facto conſuluit,vide omnino.Uide Jo.de Imo.
in c.fi.de p̄c.⁊ ibi dixi.Uide ſimile qđ dixit Abb.in c.ad audiē
tiam.de confir.vti.de Abb.cōferente monacho adminiſtratio
nē donec vixerit,vt poſſit reuocari.¶Clau.d Seyſſel.His om
nibus adde Roma.in l.ſtipulationes non diuiduntur.de verb.
oblig.⁊ conſi.ccclxxix.Alex.conſil.xviij.volu.ij.Felyn.in cap.
ex parte.de reſcript.Alex.in l.pactum.C.de pact.